

DINOSAURJEGEREN

Dinosaurforsker Jørn Hurum ble bitt av fossilbasillen da han var seks år gammel. Som fjortenårig ungdomsskoleelev tok han med seg en ryggsekk full av fossiler og tilbrakte arbeidsuken på Geologisk museum. Da bestemte han seg for å vie livet sitt til forhistoriske dyr. I sommer nådde han høydepunktet da han fant en av verdens største monsterøgler på Svalbard og fikk nyheten spredt over hele verden.

TEKST: Yngve Vogt

FOTO: Ståle Skogstad

Landets eneste dinosaurforsker, Jørn Hurum, som er førsteamanuensis på Naturhistorisk museum ved Universitetet i Oslo, kan du se og høre "overalt". Når han ikke leter etter monsterøgler på Svalbard eller graver etter dinosaurer andre steder i verden, holder han en rekke populærvitenskapelige foredrag – innimellom alle intervjuene på Verdt å vite, Schrödingers katt, Newton og Ut i naturen. Alltid med latteren hengende løst.

I august fant han en av verdens største havmonsterøgler på Svalbard. Det var det første hele skjelettfunnet i historien. Åtte meter langt. Metaforene til Hurum stod i kø. Tennene var store som slangeagurker. En voksen mann kunne legges på tunga og svelges hel. I løpet av noen korte høstucker havnet nyheten hans i aviser og tv-kanaler over hele verden. Selv kinesiske aviser skrev om Hurum.

Til daglig holder han til i ett svært kontor i andre etasje på Geologisk museum. Museumsdirektøren har bare et bøttekott i forhold. Selv om hulen hans er like ærverdig som det tidligere nabokontoret til universitetets første rektor, professor *Waldemar Christofer Brøgger*, er ikke Jørn Hurum kledd i samme stil.

Dagens antrekk er beksømstøvler, utvasket olabukse, loslitt t-skjorte og den samme ikke igjenkneppete røde flisgensen som han brukte på Svalbard under øglefunnet i sommer.

Og i motsetning til Brøggers lidenskapelige forhold til klassisk klavermusikk, elsker Jørn Hurum tungrock.

– Jeg fatter ikke at den akademiske musikken er opera og klassisk. Det er uhyggelig kjedelig.

Da Jørn Hurum møtte Apollon, hadde han nettopp vært i kjelleren på museet og funnet en over hundre år gammel støvet plansje med en illustrasjon av det skrekkinngytende sjøudyret han fant på Svalbard i sommer. Han henger den opp på den eneste

ledige plassen i kontoret. Sa vi ledig plass? Det er ingen steder å henge den, så han lar den dingle foran et gammelt skap fra 1915. Skapet ser ut som om det er laget av eksotisk edeltre, men fasaden bedrar. Det består ikke av annet enn furu.

Rundt ham troner dinosaurskaller, skjeletter, fossiler og en svevende fargerik flygeøgle. Han har en batteridrevet robotdinosaur, plastikkdinosaurkitsj som ikke kan brukes i undervisningen, egg fra Jurassic Park, titalls hyllemeter med dinosaurillustrerte tidsskriftsammlere fra Ikea, dinosaurtegneserier fra femtitallet, en flaske dinosaurbrus fra Aass bryggeri, en tomflaske mammutpils fra Sandefjord og et gapende hode fra *Tyrannosaurus rex* med skrekkinntenner. Og på den øverste bokhyllen står pokalrekken med hodeskaller av mennesker, gorilla og sel. I seks av sine beste studentår sammenlignet han dem med en to og en halv centimeter stor pattedyrskalle fra dinosaurtiden, for å finne ut hvor nervene gikk og hvordan knoklene hang sammen.

Han arvet kontorpalasset etter konserverator *Natacha Heintz*, som i sin tid overtok det etter sin far, den legendariske professor *Anatol Heintz*, som var en av de store virveldyrpaleontologene på museet.

Jørn Hurum fikk interessen for dinosaurer allerede da han som seksåring dro på det lokale biblioteket og lånte boken "Ola

og eventyret om dinosaurer". Boken handler om en gutt som kaster stein. "Ikke kast meg, sier steinen. Jeg er en trilobitt".

– Boken var moderne formidling. Forfatteren var langt forut for sin tid.

Smårollingen ble så begeistret at han sporenstrets løp ut i skogen ved barndoms hjemmet i Mjøndalen og fant sitt første fossil.

– Her er den, ler han og viser frem en unnselig gråstein med et svakt mønster på.

Først ti år senere fikk han svaret på hva han hadde funnet, da han tok med seg en ryggsekk full av fossiler og reiste med toget, for første gang alene, til Oslo og Geologisk museum på Tøyen. Som ungdomsskoleelev hadde han kommet over det forløsende ordet paleontologi i en artikkel av trilobittprofessor *David Bruton*. Han skrev prompte et brev til ham og lurte på om han kunne være der i arbeidsuken.

– Etter arbeidsuken tok jeg toget innover hver gang jeg skulle bestemme noen nye fossiler. Og så leste jeg alt jeg kunne komme over av paleontologi mens jeg fortsatte på ungdomsskolen og gymnaset, humrer Jørn Hurum og blir avbrutt av telefonen.

– Det var programmet "Verdt å vite" på NRK. De sier jeg har klippekort dit. Jeg er nok der et par ganger i måneden.

I høst har han hatt tusenvis av oppslag i media. Han forfører media som Don Juan nedlegger kvinner. Tittelen på intervjuet

burde egentlig vært "Metaforenes mester".

– Metaforer er en teknikk som jeg bruker bevisst, og særlig overfor pressen. Hvis jeg ikke klarer å fange journalisten med de første setningene, har jeg ikke en sjanse. En gang fortalte jeg til BBC at jeg hadde funnet tipp-tippoldefaren til Lochness-monsteret. Pang sa det! Jeg fikk full uttelling med én gang.

Mediahåndteringen går likevel ikke av seg selv. Han brukte 14 dager på strategien før han offentliggjorde det store monsterøglefunnet på Svalbard.

Sammen med sin evig kollegiale følgesvenn, førsteamanuensis *Hans Arne Nakrem*, som for øvrig også ble fossilfrelst av den samme barneboken som Jørn Hurum, sendte de personlige e-post til en del utvalgte journalister. Det funket. Nesten alle ringte tilbake.

– Da var du vel tilgjengelig hele døgnet?

– Haha! Det høres kanskje blasert ut, men jeg er lei av alle morgensendingene og skrur av telefonene om natten. Kvelden er mye viktigere. Det er da mange journalister fra Statene ringer.

Han spriter opp journalistenes begeistring ved å kjøre den totale avholdenheten på fagterminologi.

– Faguttrykk brukes bare når du er usikker på hva du driver med. Klarer du ikke å formidle forskningen din til moren din eller en seksåring, har du ikke forstått noen ting. Da er du en dårlig formidler, sier han og kommer med den store hemmeligheten:

– Jeg har et triks. For å få journalistene til å skrive det jeg vil, legger jeg inn en sexy bisetning på slutten av setningen. Da får man et nytt spørsmål om nettopp denne bisetningen.

– *Jeg velger å ikke gå i fellen! Er du like god til å forføre Forskningsrådet om penger til utgravningen av monsterøglen neste sommer?*

– Nei! Forskningsrådet blir ikke opp en

million til slike ting. Men vi har nå fått det gjennomslaget vi trenger i media. Selv om det vitenskapelig sett hadde vært like spennende om vi hadde funnet et pjuks på seks meter, er det en stor fordel at vi fant det største monsteret som levde den gangen. Det gjør det langt lettere å få sponsorpenger. Jeg forhandler nå med et TV-produksjonsselskap om penger til utgravningen.

Han var overlykkelig da han fant monsteret. Da tenkte han: "Nå vet jeg hva jeg skal gjøre de tre neste årene", uten den minste frykt for at røvere skal stikke av gårde med den fantastiske skatten før han kommer tilbake med utgravningshjelp og tv-team på slep.

– Stedet er vanskelig å finne. Det tar fem timer å gå dit fra fjorden. Og i forskningsmiljøet har vi en gentlemanpolitikk på at man ikke graver i andres høl.

Det eneste hølet er rettighetene. Dessverre finnes det ingen juridisk lovgivning som sikrer at forhistoriske rester, som ikke har noe med mennesker å gjøre, forblir i vitenskapens tjeneste.

Riktignok var monsterøglen så hyggelig at han la seg til hvile på statlig område, men slik var det ikke da Jørn Hurum gravde ut en fiskeøgleskalle og to svaneøgleskjelett på Svalbard i 2004. Funnstedet var høyst privat. Siden den gangen har Jørn Hurum sittet i lovkomiteen for fossilvern på Svalbard.

Selv om han fant en rekke øgler i sommer, er det aldri funnet noen dinosaur på Svalbard. I 2002 var han nesten ved målet. Da fant han det første dinosaursporet. Nå drømmer han om å finne knokkelen. Først da vet han hva slags dinosaur det var.

Jørn Hurum snubler over knokler, slik turgjengere snubler i røtter i marka. Likevel mener han at det må så mye trasking til at han neppe finner noen dinosaur i neste felt-sesong.

På turene har han hatt anledning til å tenke mye på hvordan dinosaurer gjorde det med hverandre. For noen år siden holdt han sitt eneste standupshow på utestedet Blå om nettopp dinosaursex.

– Det var et stunt. Det hele startet med ideen om at jeg skulle lage et søndagskåseri med den mest sexy tittelen. Ingenting var bedre enn "sex, vold og dinosaurer". Skikkelig VG-overskrift! Ved å studere eggene og bitemerkene på knoklene kunne jeg si noe om oppførselen til dinosaurer. Det var mange skader på knoklene. Ikke rart når man er over tjue meter og veier et titalls tonn og skal klyve oppå hunnen.

Dinosaursex er ett av de få temaene han ikke har skrevet populærvitenskapelige bøker om. Derimot har han skrevet om alt

fra "Nedre Eikers underjordiske skatter" til "Menneskets utvikling". Medforfatter på de fleste bøkene er hans følgesvenn i livet, *Merethe Frøyland* (GEO 02/2004), som han møtte i studietiden.

Hans fetisj er dog gamle geologibøker fra sekstenhundretallet. Bøkene kan koste over flere hundre tusen kroner stykket, men mangler det en side slipper han unna med noen titalls tusenlapper.

– Det fins toppen femti slike geologibøker i verden. Nå har jeg de femten viktigste klassikerne. Jeg får kick av dem, men med lønnen fra universitetet kan jeg ikke bygge ut samlingen sånn uten videre. Bøkene er spennende og viser brytningen mellom magi og vitenskap. Den gangen kjente man ikke til kjemi og visste heller ikke hva fossiler var. Man trodde fossiler var noe som vokste i bergarter. Det er morsomt å se hva de bakset med av tanker, og det er spennende å se hvilken tid de levde under. De hadde de mest fantastiske ideer, mens den religiøse sensuren herjet.

I dag herjer kreasjonistene. Jørn Hurum sukker oppgitt.

– Allerede på attenhundretallet så geologene at skapelsesberetningen ikke passet. Og nå kommer kreasjonistene tilbake med sprøytet sitt. Den debatten gidder jeg ikke være med på. Først når de beviser at det fins en Gud, er jeg med på debatten, sier han og svarer mer begeistret på Apollons siste spørsmål:

– *Er det mulig å gjenskape en dinosaur, slik at det om hundre år kryper kjempesvære dinosaurer på T-banen og glefser til seg skrekkslagne passasjerer?*

– Både ja og nei! De store dinosaurene har ingen etterkommere, men fuglene utviklet seg fra de små rovdinosaurene i juraperioden. All dna-informasjonen om den lille raptordinosauren fins i fuglene i dag. Ved å skru av og på genene skulle det være mulig å gjenskape en slik dinosaur om hundre år. Men den dinosauren er ikke større enn en and, ler Jørn Hurum og betror oss at han nok hadde forsakat fossiler til fordel for den nye vitenskapen Evolusjonsutvikling (Evo-Devo), om han skulle ha valgt på ny i dag.

– Men løpet er litt kjørt for meg. Jeg er ingen biolog. Dessuten er fossiler håndfast. Jeg liker å holde noe i hånden, sier han og ser rett inn i et dinosaurhode med tenner så små som sylteagurker rett ved skrivebordet sitt.

Portrettet har vært trykt i Apollon, forskningsmagasinet fra Universitetet i Oslo (nr 4, 2006).